ESTUDIS

A partir de les opinions del prevere mataroní Josep Vallmajor expressades en un opuscle publicat a Barcelona l'any 1643, l'historiador Joan Giménez i Blasco analitza la divisió de la societat catalana durant els anys de la Guerra de Separació.

JOSEP VALLMAJOR I LA GUERRA DELS SEGADORS

El passat mes de juny va fer tres-cents cinquanta anys de la jornada del Corpus de Sang, que significà l'inici d'un important enfrontament bèl.lic entre Catalunya i la monarquia hispànica, conegut també com a guerra dels Segadors o guerra de Separació. Amb motiu d'aquesta circumstància, van celebrar-se un parell de debats importants en els quals, a la llum de les darreres aportacions historiogràfiques, va fer-se balanç entorn d'aquests fets, que van tenir una molt important incidència en la vida dels catalans que en foren contemporanis, i també en la futura evolució del Principat.

Alguna de les aportacions més innovadores dels debats va fer referència al grau de consens que existí entre els catalans a l'hora de declarar la guerra a qui fins aleshores havia estat el seu senyor natural, el rei Catòlic, i la presa de posició de la classe dirigent catalana, primer devers una inviable independència i posteriorment en favor del rei de França, el cristianíssim Lluís XIII, el qual Catalunya reconegué com a comte de Barcelona, per tal de defugir l'escomesa dels exèrcits castellans.

Fent una breu sinopsi dels esdeveniments, sembla avui per avui gairebé indiscutible que la dinàmica interna de la Corona hispànica -entestada a mantenir una hegemonia pràcticament planetària al preu que fos- havia d'ensopegar amb els homes i les institucions del Principat, molt geloses de les seves prerrogatives i poc amatents a les ambicions imperialistes dels Habsburg. Com ja és ben conegut, el darrer acte d'aquest malavingut diàleg entre el monarca de Castella i els seus vassalls de Catalunya, l'escrigué el comte-duc d'Olivares. El seu maquiavelisme el portà, molt probablement, a iniciar la guerra amb França des de territori català, a fi d'obligar el Principat a participar activament en la defensa de l'imperi espanyol, cosa que no li havia estat possible d'aconseguir per la via parlamentària.

El trànsit i la hivernada a Catalunya de les tropes mercenàries a les ordres del rei d'Espanya, féu que el problema dels allotjaments -que repercutia molt durament sobre les classes populars- ampliés la base social del conflicte, fins aleshores circumscrit a la classe política del Principat i a l'oligarquia barcelonina. Així els problemes derivats de l'actuació de les tropes allotjades es convertí en el corol.lari que féu esclatar el fràgil equilibri en què es movien les relacions del Principat amb el seu monarca, d'ençà dels fracassos successius de les Corts Generals convocades els anys 1626 i 1632.

Fins aquí la unanimitat dels diferents corrents historiogràfics interessats en el problema és gairebé total. Però és a partir d'aquests esdeveniments quan les interpretacions dels autors més qualificats comencen a divergir.

Així, els representants de la concepció d'origen romàntic, que ha embolcallat tota una historiografia nacionalista posterior, fins a les revisions més actuals en aquesta línia, analitzen els fets subsegüents al Corpus de Sang en termes de lluita nacional, orientada a la defensa de la identitat política i institucional del Principat. Mentrestant els representants d'altres corrents en fan una anàlisi més àmplia i no exclusivament nacional, la qual cosa permet de copsar més la complexitat dels esdeveniments que es succeïren.

A la llum de les darreres aportacions, cal matisar i revisar algunes afirmacions que la historiografia romàntica plantejava gairebé com a absolutes. És fora de dubte que l'oposició als allotjaments aglutinà des de l'oligarquia barcelonina fins als pagesos i camperols, que a partir d'un moment determinat es dedicaren a una veritable *cacera* i persecució sistemàtica dels soldats valons, alemanys, napolitans i castellans que formaven els *tercios* allotjats al Principat. Però bon punt enllestida aquesta tasca aparegué, al crit de *Visca el Rei i muiren els traidors!*, una intensa agitació agrària i social que es dirigí no solament contra les persones afectes a la Corona, sinó també contra propietaris i membres de les oligarquies municipals, com succeí a la població de Vic.

Paral.lelament a l'agitació social desencadenada al camp de forma tumultuosa i amb uns objectius propis, l'oligarquia barcelonina, en una situació de buit de poder, inicià la gestió de la confusa situació amb l'efímera proclamació de la República Catalana (16-23 de gener 1641). Finalment, l'escomesa de l'exèrcit castellà forçà la submissió a França.

A partir d'aquest moment, i de forma progressiva, el consens entorn de les mesures preses a Barcelona fou més discutit, i més ho seria en fer efectiu els francesos el seu control sobre el Principat. L'opció de Pau Claris, tot i que impel.lida per la necessitat que dictava un exèrcit que marxava contra Catalunya, no fou probablement la que havien desitjat alguns sectors de la població, el temor dels quals es confirmaria a mesura que avançava l'ocupació francesa. Algunes ciutats prou importants com Tortosa hagueren d'ésser sotmeses, per la força, pels francesos després d'una dilatada resistència.

FRENVM DETRAHENTIVM

FRE AB LO QVAL
SE TAPA LA BOCA
ALS DETRACTORS, QVE
HAN POSADA LA LLENGVA EN LAS PERsonas Eclesiasticas de Catalunya, per hauer presas las armas, resistint, y defensantse dels excessos dels soldats, y exercit del Rey de Castella; y a la fi aporta vnas profecias en fauor de França, &c.

DIRIGIT

AL EXCELENTISSIM
SENYOR D. FELIP DE LA MOTTE HAVDENCOVRT
Mariscal de França, Duc de Cardona, Lloctinent, y Capità General del Principat de Catalunya, y Comptat de Rossello, y Cerdanya.

PER LO DOCTOR IOSEPH VALLMAIOR, Y CASALS
Preuere, natural de la Vila de Mataro, residint en la Seu de Barcelona, Doctor en Filosofia, y en sagrada Theologia &c.

AB LLICENCIA, Y PRIVILEGI
En casa Iaume Matevat Estamper de la Ciutat, y Vniuersitat any 1643.
Venense en casa de Llorens Soler Llibreter, deuant la Seu. Y à sa costa.

Encapçalament del llibre *Fre ab lo qual se tapa la boca als detractors* del Dr. Josep Vallmajor.

A partir d'aquestes dades, s'ha afirmat que l'acció rupturista de Pau Claris es recolzà en els interessos de l'oligarquia barcelonina, i que trobà el suport de la petita noblesa catalana, que vivia arraconada del flux de riqueses que generava la cort, i també d'una bona part de l'estament eclesiàstic, que veia privada l'ascensió als càrrecs més significatius del seu estament per la provisió que en feia el monarca a individus procedents de fora de Catalunya.

Probablement, al marge dels interessos concrets acabats d'esmentar, per a una part important de la població el dilema monarca Catòlic - monarca Cristianíssim ben aviat es tornà inintel.ligible, sobretot quan pogué comprovar que a la pràctica els soldats francesos cometien malvestats molt similars a les realitzades pels *tercios* castellans.

Aquesta situació, agreujada progressivament amb el pas del temps, creà una certa ambigüitat en la població que, aviat i en alguns sectors, es convertí en desafecció a la causa francesa.

Mataró podria ésser un bon exemple d'aquesta actuació. Des dels moments inicials l'aleshores vila acollí amb molta reticència la situació generada després del Corpus de Sang. A la platja mataronina

na s'embarcaren, amb la protecció de les autoritats locals, soldats castellans que fugien de les ires pageses. Els testimonis documentals conservats, malgrat les prevencions que cal tenir respecte aquests tipus de documents, demostren que algunes de les famílies més significatives de la vila, els Palau i els Portell, defensaven la causa del monarca Catòlic. És conegut com el batlle Fornells fou ajusticiat per les autoritats franceses acusat de traïció. I també que la precipitació de les autoritats mataronines en proclamar la fidelitat al monarca espanyol, li valgué d'ésser saquejada per les tropes franceses, la qual cosa no li estalvià que posteriorment ho fos per les castellanes.

Totes aquestes circumstàncies permeten de considerar que no tots els catalans visqueren des de les mateixes perspectives ideològiques o polítiques uns fets que la historiografia romàntica havia esquematitzat i exemplificat en les jornades inicials del conflicte, oblidant els fets posteriors i els dotze anys d'una guerra de desgast que gravitava feixugament sobre tota la població. Als problemes derivats estrictament de les accions bèl.liques, cal afegir-hi la violència de les tropes franceses que ocupaven el territori, que, per la durada del conflicte, aviat aparegué més feixuga que la violència dels soldats castellans. En conseqüència, per a la majoria de la població ben aviat deixà de tenir sentit el bàndol a què pertanyien les tropes, atès que el seu comportament era gairebé idèntic.

Per això els sectors interessats en el manteniment del conflicte tenien la necessitat d'influir i refer l'ànim i la moral dels seus partidaris i ho feren mitjançant una allau d'escrits propagandístics, escrits en defensa d'una o altra posició en aquests anys. Aquesta veritable *literatura de combat*, com l'anomena un dels seus estudiosos (1) és un viu testimoni de la divisió experimentada en el si de la societat catalana.

L'objectiu d'aquest treball és presentar una d'aquestes obres propagandístiques que, per les seves característiques, mereix una certa atenció. A més del que té d'exemplificatiu de la divisió d'opcions en el si de l'estament eclesiàstic, que jugà un paper molt important en tot el conflicte. Probablement el seu interès rau en la rotunditat de les seves afirmacions, travades amb argumentacions jurídiques i teològiques, que el converteixen en paradigma de l'argumentació del sector que reclamava la legitimitat de l'aixecament en contra del monarca hispànic.

El seu autor va ésser un prevere mataroní, detall que il.lustra el fet que, malgrat l'esmentada vinculació *espanyolista* de la vila, existien també mataronins decidits representants de la fracció *francòfila*. És un element afegit al propi interès de l'escrit.

L'opuscle té per títol *Frenum Detrahentium* (2), seguidament traduït com *Fre ab lo qual se tapa la boca als detractors que han posada la llengua en las personas eclesiàsticas de Catalunya per haver presas las armas, resistint y defensant-se dels excessos dels soldats y exèrcit del Rey de Castellà, y a la fi porta unas profecias en favor de França.* La dedicatòria dissipa qualsevol dubte que pogués restar sobre la filiació política de l'autor. (3).

L'obra fou publicada per Jaume Matevat, estamper de Barcelona, l'any 1643. L'autor fou el prevere mataroní Josep Vallmajor i Casals, doctor en Filosofia i Teologia, en aquestes dates resident de la Seu barcelonina (4). Poques dades personals -a més de les esmentades en el seu treball- podem aportar sobre l'autor. La consulta dels llibres sagramentals de Santa Maria de Mataró ens ha permès de conèixer els nombrosos naixements que tingueren el matrimoni format pel ben documentat cirurgià Pere Pau Vallmajor i la seva esposa Maria Anna. Així, el 26 de març de 1599 aquest matrimoni batejava el seu fill Jeroni Josep, i uns anys després, el 17 de març de 1604, un altre fill, Bartomeu Josep Vallmajor; qualsevol dels dos podria ésser el nostre autor. Tanmateix, la manca de l'anotació de la data d'ordenació sacerdotal en aquestes partides baptismals no ens permet de confirmar la identificació del personatge, si bé és molt probable, tant per la cronologia com per la ja esmentada indicació de l'opuscle.

El document, tal i com palesa el seu títol, centra el seu contingut en la necessitat de legitimar l'actuació dels eclesiàstics, concretament per *haver presas las armas* en contra del rei de Castella. Això planteja d'entrada un primer problema: l'actuació de l'Església catalana davant del conflicte que vivia el país.

L'estament eclesiàstic visqué, com la resta de la societat, una important divisió davant dels

Gravat del llibre *Fre ab lo qual se tapa la boca als detractors* del Dr. Josep Vallmajor.

fets polítics esdevinguts. Així, dins l'alta jerarquia, tot i que bisbes com el de Girona no dubtaren a excomunicar i imposar les més serioses penes canòniques a les tropes castellanes per les seves malvestats, en materialitzar-se la separació amb la monarquia hispànica, alguns dels bisbes, com els de Lleida, Urgell i Solsona, abandonaren les seves seus els primers dies de la guerra, fugint cap a l'Aragó, mentre que els de Girona, Barcelona i Vic, en negar-se a jurar fidelitat al nou rei foren obligats a exiliar-se. Catalunya restà pràcticament amb totes les seus vacants. Davant del conflicte, la Santa Seu prengué una posició de neutralitat, que es materialitzà amb la creació d'una *nunciatura* a Catalunya (5), que es mantingué fins a la fi del conflicte, i Roma féu orelles sordes a les peticions, tant franceses com espanyoles, de cobrir les vacants episcopals amb els respectius candidats.

La gairebé unanimitat dels bisbes no es produí a la resta del cos eclesial. Prompte aparegué per a l'estament eclesiàstic la denominació de *mal y ben afectes*. Entre els primers, s'hi trobaven tots aquells clergues que devien el seu càrrec a nomenament reial, com podien ésser abats, priors, membres del Sant Ofici, canonges o rectors. Entre el segon bloc, hi havia els membres dels capítols catedralicis -sovint enfrontats amb els seus bisbes- i un conjunt heterogeni de clergues que reberen substancioses ajudes o beneficis de les autoritats franceses, cosa que els convertia en capdavanters de la propaganda francòfila. La divisió fou molt dura, algun autor la qualifica de fratricida, en el si dels ordes religiosos.

El nostre autor formà part del grup dels *ben afectes* que utilitzaren l'important grau de prestigi social de què gaudia el discurs religiós per a la defensa de la causa de la *pàtria*.

La funció i la finalitat de la producció propagandística, i la manca de consens entre els catalans entorn de la situació que vivien, resten il.lustrats en aquestes línies de Vallmajor:

> *Però lo que no.s pot sufrir y llevar ab paciència és, que lo que en aquest Principat han rebut la vida y ser que tenen ells y molts del seus antepassats, y los que esta terra sustenta y honra, secretament nos hajen armada y armen una trayció tant gran, com és entregarnos a nostres enemichs; y axò fan encara lo dia de vuy molts, ensenyant y sembrant doctrinas falsas, ab que van corrompent los ànimos de moltas personas afectas a la Pàtria y Principat, dient en públich y en secret no ser cosa certa, sinó molt duptosa, haver pogut pendre las armas las personas ecclesiàsticas en defensa de la sua vida y de la Pàtria, ab que clarament condemnan totas las accions de defensa fetas per la Província y las donan per mal fetas...* (6)

El debat ací anunciat, molt probablement establert entre clergues pertanyents a diferent bàndol, origina tota l'argumentació de Vallmajor legitimant la revolta dels catalans contra el seu monarca.

L'argumentació utilitza elements de dret polític que demostren un bon coneixement de les produccions jurídiques més innovadores vinculades al ressorgir neotomista de l'escola de Salamanca.

> *... elegir los emperadors e reys toca a las Repúblicas, perquè la suprema potestat y jurisdicció està en ellas. Y axí no tenen més poder los emperadors y reys del que los donan las Repúblicas, y solament los reys que d'esta manera són elegits són ilegítims reys...*

A partir d'aquests plantejaments, l'autor continua lligant els seus arguments sobre la naturalesa i límits del poder monàrquic.

De esta doctrina se seguexen duas cosas. La primera és que los reys no tenen més poder del que los donan las Repúblicas. De manera que si las Repúblicas traspassan en ells tot lo seu poder en temps de pau o de guerra, com ho feren los romans per los seus emperadors y los castellans en los seus reys, o són Repúblicas conquistadas y guanyadas a força de sanch, a les hores toca a ells fer lleys a sa voluntat y mudarlas. Però si las Repúblicas que los elegiren los llimitaren lo poder y los ellegiren ab pactes y condicions (com ho feren los catalans) no poden ells fer lleys a sa voluntat y mudar-las sens consentiment de la Provincia y República.

Aquesta argumentació, que es recolza tant en el pactisme català medieval com en les doctrines renaixentistes que propugnaven una moderació del poder dels sobirans, serveix a l'autor per definir la singularitat jurídica i política de Catalunya, tot comparant la situació amb la del regne de Castella. La darrera premissa d'aquest sil.logisme jurídic, i que ja porta implícita la resolució, diu així:

Segueix-se del dit (...) que havent elegit las Repúblicas als reys y posada la espasa de la justícia en sas mans per a que la conserven en pau y quietut, que a ells toca y corre obligació de fer guerra quant y ha causa justa per a defensar la República...

Un cop assentada aquesta doctrina, sols resta demostrar que el rei i els seus exèrcits violaren els drets i les llibertats que l'ordenament jurídic vigent concedia als habitants del Principat, per poder reclamar el dret de legítima defensa en revoltar-se contra l'opressió del monarca castellà.

aquest dret natural de defensa (...) obliga molt més y apretadament per a la Pàtria y ciutat ahont se habita. La qual defensa no sols és lícita a totas las personas seculars y eclesiàsticas, axí capellans com religiosos, sinó també obligatòria. De tal manera que estan la República en extrema o extraordinària necessitat - que és quant està en perill de perdre's si las personas eclesiàsticas no la favorexen- no solament és cosa lícita pendrer les armes las tals personas eclesiàsticas per a defensar-la, sinó que debaix de pecat mortal estan tots obligats a pendrer-las y a socòrrer a la República, y a la Pàtria o ciutat (...) en aquest cas és lícit als eclesiàstichs matar, saquejar, y tot lo que los altres soldats poden fer contra los enemichs...

Per assenyalar la validesa d'aquestes agosarades afirmacions, Vallmajor fa constar *esta és doctrina de gravíssims teòlechs*, d'entre els quals cita expressament Tomàs Cayetano i Domingo Bañes.

En aquest punt l'argumentació jurídica que caracteritza aquesta primera part de l'opuscle deixa pas a una reflexió descriptiva per tal d'aportar arguments irrebatibles al debat

Y si és tant gran la obligació que.ns corre per a defensar la Pàtria y République en cas de grave necessitat (...) Molt major és sens comparació la que tenim a defensar a la Iglésia nostra Mare santa estant en perill. Y axí en cas que sacrílegos anassen profanant los temples y cosas sagradas, cremant iglésias, robant-las y ultrejant y cremant a la Magestat divina sacramentada. Quina persona cristiana podrà negar que no pugan y tingan obligació los capellans y religiosos a pendrer las armas y axir a la defensa y impedir semblants maldats, quant se estan executant a fins haver posat remey a tant horrendos sacrilegis y haver expel.lit semblants sacrílegos de la Província?

Y que Pontífice que dels seus ulls ves cremar lo Santíssim Sagrament, que no donàs mil licències als capellans y religiosos per a que preguessen las armas? Y qui pot duptar que no fós ell lo primer que.s posàs a cavall contra semblants sacrílegos vehent la província en manifest perill de restar desvastada y de perdre's en ella la Fe de Christo?

Després de valorar detalladament totes aquestes consideracions prèvies de caràcter jurídic, l'autor que finsací es cenyeix a un plantejament del problema de tipus processal passa a formular les conclusions

Prima conclusió. Essent Catalunya Província libre, té poder per a elegir rey ab pactes y condicions (...)

Secunda conclusió. Lo rey que los catalans elegiren y los seus successors estavan obligats a guardar los pactes ab què foren elegits, y no volent-los guardar tiranizavan la província (...)

Tercera conclusió. Volent lo rey de Castella tiranizar la província de Catalunya, lícitament han pogut los catalans pendrer las armas y defensar-se y elegir altre rey (...)

Quarta conclusió. Lo castigar los soldats que cometian los delictes atrocíssims, que en tot gènero se han comès en el Principat de Catalunya, tocava al rey de Castella y als seus ministres (...)

Quinta conclusió. En no haver volgut castigar los delictes dels soldats del seu exèrcit lo rey Catòlich y los seus ministres se ha de presumir que.ls consentian y que.ls feyen y cometian ab orde seu (...)

Sexta conclusió. Permitint lo rey Catòlich y los seus ministres que los soldats trencassen las lleys de Cathalunya, que matassen, deshonrassen, robassen, cremassen casas, vilas, iglèsias, imatges santas, y Santíssim Sagrament. Lícitament han pogut los catalans pendrer las armas y defensar-se d'estos agravis y estar ab ellas en las mans a fins haver llançat de la província tots estos soldats, y impedir que no hi entren altres per a donar-los favor y ajuda per a tornar a cometrer semblants maldats (...)

Tretzena conclusió. Las personas que prenen las armas en Catalunya en esta ocasió las han de pendrer ab intenció de defensar-se a si mateixos, a la santa Fe Catòlica y a la República, y no ab ànimo principalment de venjar-se. Y los que ab esta intenció peleant moren, si estan en gràcia de Déu nostre Senyor, a més de que mereixen; piament, se ha de creure que sen van dretament a la benaventurança eterna (...)

Última conclusió. Essent invadidas injustament las personas eclesiàsticas y religiosas o estant obligadas a pendrer las armas en defensa de la República ningun prelat ni superior los ho pot prohibir ab preceptes ni censuras, y quant ho fessen, no estan obligats als tals manaments (...)

Amb aquestes prou brillants conclusions finalitza la part de tipus jurídic, i als nostres ulls la més seriosa de l'opuscle.

Gravat del llibre *Fre ab lo qual se tapa la boca als detractors* del Dr. Josep Vallmajor.

L'argumentació coherent i ben travada no és suficient per amagar una important contradicció. Les malvestats de les tropes castellanes, veritable *casus belli* del conflicte, prompte serien imitades i probablement superades per les de l'exèrcit francès, amb la qual cosa tota l'argumentació de Josep Vallmajor quedava, no ja desvirtuada, sinó que fins i tot podia ésser perfectament utilitzada per deslegitimitzar l'ocupació francesa i la subordinació de Catalunya al monarca gal. Exactament el contrari del que pretenia el seu autor.

Probablement per aquesta raó, però també pel fet que el discurs jurídic podia ésser estèril o incomprensible per a una bona part de la població a la qual es pretenia arribar, l'autor clou el treball amb un recull de *profecias*. Era certament habitual, fins i tot en les persones cultes de l'època, la creença en tota mena d'esdeveniments màgics o suposadament miraculosos. Així el descobriment de profecies o prediccions atribuïdes als personatges més inversemblants podia ésser fàcilment utilitzat pels *publicistes* de l'època per tal d'aconseguir qualsevol objectiu, fins i tot polític, com en aquest cas.

Vallmajor ens esmenta que sant Agustí *com ho tinch dit y predicat dos anys ha en alguns*

púlpits d'esta ciutat de Barcelona havia afirmat en el seu tractat sobre l'Anticrist que alguns doctors havien afirmat que un rei de França havia d'ésser emperador dels romans i que havia d'arribar a conquerir Jerusalem. Després d'esmentar Eiximenis, una conversa del màrtir carmelità sant Àngel amb Jesucrist (7) i algunes prediccions de sant Vicenç Ferrer, narra com *la flor de lis, armas dels reys de França* fou baixada del cel per l'Esperit Sant, per concloure la seva exaltació de la causa francesa amb una abrandada lloança a Lluís XIII, manllevada de sant Jeroni, i digna de millor destinatari (8).

A la vista de tot el que resta exposat, el lector haurà arribat ja a unes conclusions pròpies, si més no sobre les idees i els interessos del nostre autor local. A tall de valoració personal, voldria haver deixat constància de les contradiccions existents, si més no en el nucli dels *patriotes* o *ben afectes* i per extensió en el si de la societat catalana, davant els esdeveniments i les seqüel.les del Corpus de 1640.

Una darrera reflexió. Portugal visqué de forma paral.lela en els mateixos anys de la seva pròpia lluita per defugir de l'autoritat del monarca de Castella. El resultat de la llarga guerra fou favorable a la nació veïna que commemora aquell esdeveniment com una de les seves gestes nacionals més significatives, que allí hom anomena la Restauració. A Catalunya, la classe política dirigent que tan pròdiga es manifestà en actes públics i acadèmics amb motiu de la commemoració del Mil.lenari de Catalunya -d'altra banda prou discutit historiogràficament- gairebé ha silenciat amb actes més que discrets l'aniversari del Corpus de Sang.

Aquest és, probablement, el signe més revelador del fet que la resolució del conflicte continua marcant la nostra història present.

Joan Giménez i Blasco

NOTES.

1.- BURGOS, F.X.; PEÑA, M. *Aportaciones sobre el enfrentamiento ideológico entre Castilla y Cataluña en el s. XVII. (La publicística Catalana).* I Congrés d'Història Moderna de Catalunya. Barcelona, 1984. Vol. II, p. 557.

2.- *Fullets Bonsoms*, núm. 130. Publicat també a l'apèndix del vol. XIII del *Dietari de l'Antic Consell Barceloní*. Barcelona, 1911.

3.- *Dirigit al excelentíssim senyor D. Felip de la Motte Haudencourt, Mariscal de França, Duc de Cardona, Lloctinent y Capità General del Principat de Catalunya y Comptat de Rosselló y Cerdanya.*

4.- *Per lo doctor Joseph Vallmajor y Casals. Prevere, natural de la vila de Mataró, residint en la Seu de Barcelona, Doctor en Filosofia, y en sagrada Theologia etc.*

5.- BUSQUETS, J. *Una nunciatura a Catalunya durant la Guerra de Separació: Nota sobre la correspondència diplomàtica de Vicenzo Candiotti (1642-1653).* I Congrés d'Història Moderna de Catalunya. Vol. II, p. 445 i ss. Barcelona, 1984.

6.- Totes les cites que segueixen pertanyen a l'obra esmentada a la nota 2. La transcripció segueix la grafia original, amb incorporació de l'accentuació i lleugeres correccions ortogràfiques.

7.- *... Y desitjant sant Angel saber qui era que los havia de deslliurar li respongué Chirsto estas paraulas formals (...) 'Levantarse ha uno de la generación antigua de los franceses, que será de gran piedad acerca de Dios, y será recebido por los Reyes Christianos, y profesores de la Fe Cathólica, cuya potencia crecerá por mar y por tierra. Este socorrerá las fatigas de la iglesia y juntándose con el Romano Pontífice limpiará los errores de los Christianos (...) Éste parecerá con gran flota la mar, restituirá las iglesias perdidas y librará Hierusalem'.*

8.- *puix encara que tots los membres de mon cos y de molts doctors y predicadors se tornassen en llenguas, y tots los moviments de la humana veu publicassen ses virtuts, seria dir no res, o molt poch de la grandíssima bondat y santedat de nostre rey Lluys XIII.*